

Molukak: Elkano, Urdaneta eta Xabierko Frantziskoren uharteak

Indonesia herrialdeak 17.500 uharte ditu. 1 _____ mila uhartetan bizi da jendea: 245 milioi lagun. 2 _____, munduko laugarren herrialderik jendetsuena da. Islama 3 _____ Indonesiako gehienen erlijioa, herri hau da musulman gehien duena. Hinduak, kristauak eta budistak gutxi dira.

Hainbat uharte-multzo badira Indonesian, Molukak 4 _____. Egun ez da uharte-multzo esanguratsua, ez jendetza aldetik ez baliabide ekonomiko aldetik ere. 5 _____ ziren kontuak orain 500 urte, bertan bazegoelako beste inon ez zegoen espezie bat: iltzea.

Iltea, garai batean oso espezie preziatua

Espezieak ez dira ezinbestekoak gaur egun. Janariari bere ukitu berezia emateko erabil daitezke, 6 _____ gaur egun askok iltzea zer den ere ez daki. Garai haietan, ordea, hozkailurik ez zen, eta, beraz, haragia luzeago kontserbatzeko –eta hondatzen hasten bazen usain txarra disimulatzeko– era bakarra espezieak erabiltzea zen. 7 _____, iltzez betetako itsasontzi batek dirutza balio zuen.

Espainiako koroak 1519an bidaia antolatu zuen Molukak uhartetara, Magallanesko Fernando buru zutela, baina Filipinetan, hil zutenean, euskal marinel bat jarri zen buru, Juan Sebastian Elkano. Uharte horietatik Tidore izenekoa izan zen zapaldu zuten lehena, 8 _____, Victoria itsasontziko sotoa iltzez bete zuten. Itzultzean iltzea saldu, eta nahikoa diru lortu zuten bidaia bera eta bizirik gelditutako 18 marinelen soldatak ordaintzeko.

Elkano eta beste marinela Espainiara heldu ziren, 9 _____ inoiz erabili gabeko itsas bideetan barrena. 10 _____ eman zioten munduari lehen itzulia. Abentura ikaragarria izan zen hura, irriti, GPS eta antzekorik gabe. Are, Lurraren tamaina zehatza ere ez zekiten. Getarian itzulera hau ospatzen dute lau urtez behin, Sanlúcar de Barramedara nola heldu ziren 1522an munduari lehen itzulia emanda, getariar ospetsua buru zutela.

Elkano errespetatzen hasi ziren marinel gisara, entzutetsu izaten hasi zen. 11 _____, 1525ean, Molukak uharteetara beste espedizio bat antolatu zuen Espainiako koroak. Elkano zen 12 _____ kapitain, eta abentura-gose ziren gazte askok agudo eman zuten joateko izena, 13 _____ ikasteko grina handia zeukan Andres Urdaneta ordiziar mutiko bizkorrak. Elkanoren espedizioak Amerikatik aurrera egin, eta Ozeano Barea zeharkatu zuen. Itsasoaren erdian hil zen Elkano, eskorbutoa jota. Espedizioko gainerakoak Tidore uhartera iritsi ziren, eta, bertan 11 urte pasatu eta gero, 14 _____ espedizioko arazo berdina zeukaten: ez zekiten Amerikara itzultzeko zein haize-laster harrapatu behar zuten. Beraz, aurrera egin, Indiako Ozeanoa zeharkatu eta munduari bira egin zioten berriro.

Urdanetak asko ikasi zuen espedizio horretan. 15 _____ 30 urtera Manilatik Acapulcora, Filipinetatik Mexikora, alegia, iritsi zen espedizioa gidatu zuen. Ordura arte inork ez zuen Ozeano Barea sartaldetik sortaldera igaro.

Tidore eta Ternate uharteak elkarren alboan daude, eta oso paraje politak dira. Sumendi bana nabarmentzen da uharte hauetan, Kiematubu Tidoren eta Gamalama Ternaten. 15 _____, sumendiek sortu zituzten bi uharteak. Bitxia da, baina bi sumendiek garaiera berdintsua dute, 1.700 metro-edo. Bietan aldapan gora azaltzen dira iltze-soroak, edo kaneladunak, edo banilla, edo intxaur muskatua dutenak. Ikusmira ezin ederragoa eskaintzen dute sumendietako gailurrek. Inguruetako uharteak sakabanaturik ikusten dira, urdin kolorearen gama guztiak hartzen dituen itsasoaren gainean.

Ternate zalapartatsua da. Sinestezina 17 _____, 200.000 lagun bizi dira bertan. Mesquita ugari daude, eta otoitz-orduetan muezzinei deia egiten entzuten zaie. Indonesia guztian 18 _____, Ternaten musulmanak dira gehienak, baina Moluketatik hegoaldera, Ambon uhartean-eta, erdiak kristauak dira. Ambonen bizi izan zen Xabierko Frantzisko santu nafarra 1546an, eta Ternaten ere ibili zen.

Ternatetik begiratuta, atzean Tidore uhartea, eta hurbilago, Maitara uhartea.

Oso futbolzaleak dira Ternaten, Ingalaterrako eta Espainiako ligen jarraitzaile sutsuak. Erreala ezagutzen dute, Asiako beste toki batzuetan 19 _____ “El Sociedad” esaten diote, eta Bilboko Athletika ere ezaguna dute, nahiz eta batzuetan “Bilbao” eranstea komeni den, Madrilekoarekin ez nahasteko. Tidore lasaiagoa da, 20 _____. Ternateko kaleak motorrez beteta daude, Tidorekoak ez bezala. Azoka ere isila da hemen. Bertan iltze-kiloa lau zapabost euroan eros daiteke. Ez dago jada urrearen prezioan, Elkanoren eta Urdanetaren sasoian bezala. Besteak beste, bi euskaldun haiek izan ziren Hegoaldeko Itsaso zoragarri haiek ikusi zituzten 21 _____ europarrak.

(1)	Horregatik Beraz Gutxi-asko	(8)	eta horretarako baina	(15)	Handik Baina Hemendik
(2)	Bestetik Beraz Bestela	(9)	ordutik ordura arte ordurako	(16)	Dena den, Hala ere, Izan ere,
(3)	izaten denez denean	(10)	Horregatik Horrela Horraino	(17)	dirudienez dirudielako badirudi ere
(4)	dirudienez esate baterako jakina!	(11)	Gutxitan Gutxigatik Gutxira	(18)	ere bezalakoa bezalaxe
(5)	Bestelakoak Beste Bestetan	(12)	orduan ere ordea ordura arte	(19)	bezala bestela bezain
(6)	ordea horregatik baina	(13)	baita bitartean tartean	(20)	askoz ere asko askotan
(7)	Berez Behintzat Hortaz	(14)	aurretik aurreko ondorengo	(21)	azken lehenengo aurreko

Zuzenketa-orria

(1)	Gutxi-asko	(8)	eta	(15)	Handik
(2)	Beraz	(9)	ordura arte	(16)	Izan ere,
(3)	denez	(10)	Horrela	(17)	badirudi ere
(4)	esate baterako	(11)	Gutxira	(18)	bezalaxe
(5)	Bestelakoak	(12)	orduan ere	(19)	bezala
(6)	baina	(13)	tartean	(20)	askoz ere
(7)	Hortaz	(14)	aurreko	(21)	lehenengo